

Raport Național de evaluarea nevoilor România

The HEAL project (project no. 863631 – HEAL – AMIF-2018-AG-INTE) was co-funded by the European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. The content of this Plan represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

CONȚINUT

1. Introducere și metodologie	1
2. Rezultatele exercițiului de cartografiere a informațiilor	3
3. Rezultatele interviurilor cu reprezentanții femeilor victime ale traficului de persoane din țări terțe.....	9
4. Rezultatele workshopurilor cu prestatorii de servicii.....	14
5. Rezultatele interviurilor cu angajatorii.....	18
6. Statistici.....	20
7. Concluzii	22
Anexa 1: Ghid de interviu cu reprezentanții victimelor traficului de persoane din țări terțe.....	24

1. Introducere și metodologie

Scopul efectuării acestei evaluări a nevoilor este identificarea caracteristicilor și nevoilor celor trei grupuri țintă, adică victimele traficului de persoane din țări terțe pentru exploatare sexuală, prestatorii de servicii și angajatorii; identificarea celor mai bune practici și a provocărilor în activitatea de asistență oferită victimelor de către prestatorii de servicii, precum și recunoașterea nevoilor și așteptărilor angajatorilor de pe piața muncii la nivel local. De asemenea, această fază este menită să inițieze activitatea de networking și cooperare dintre cele trei grupuri țintă pentru a găsi cele mai bune soluții de integrare pe piața muncii a victimelor traficului de persoane din țări terțe.

Rezultatele prezentate în acest raport au fost obținute prin efectuarea unei cercetări documentare, completată ulterior de o cercetare de teren aplicând metode calitative și cantitative în rândul celor trei grupuri țintă al proiectului. Cercetarea documentară a trecut în revistă informațiile generale existente, legate de traficul de persoane în România – tendințele principale, tipologia traficului, metodele, caracteristicile victimelor – la care s-a adăugat o cartografiere a informațiilor pentru identificarea prestatorilor de servicii care lucrează cu victimele traficului și a angajatorilor care ar putea fi interesați de a le oferi un loc de muncă.

Exercițiul de cartografiere a rezultatelor a fost urmat de o cercetare pe teren constând în aplicarea unor instrumente de cercetare cantitativă (chestionare) și calitativă (focusgrup și interviuri) pentru a preleva informațiile relevante referitoare la cele trei grupuri țintă. Conform planificării originale am intenționat să organizăm două focus grupuri cu 10 victime ale traficului sexual din țări terțe pentru a obține o imagine detaliată a caracteristicilor și nevoilor lor, dar accesul la acest grup țintă s-a dovedit a fi deosebit de dificil în România. Pe de o parte, cercetarea documentară a evidențiat o lipsă de informații/conștientizare a existenței fenomenului la intersecția specifică dintre persoane din țări terțe și victime ale traficului pentru exploatare sexuală, fapt confirmat ulterior și în cursul workshopurilor organizate cu prestatorii de servicii. Pe de altă parte, dispozițiile de distanțare socială impuse de guvernul României pentru limitarea infecției cu coronavirus a făcut imposibilă organizarea focus grupurilor. În locul lor am realizat interviuri online cu 6 reprezentanți ai victimelor traficului de persoane din țări terțe, toți profesioniști din prima linie implicați în mod direct în interacțiunea cu (prezuate) victimele ale traficului de persoane, a căror experiență le oferea o viziune clară și detaliată asupra nevoilor victimelor traficului din țări terțe. Patru dintre aceștia își desfășoară activitatea în domeniul migrației și a refugiaților din România, iar doi au o experiență îndelungată în a lucra cu victimele traficului de persoane. Astfel am intervievat un asistent social, un cercetător, un inspector anti-traffic, doi psihologi și un coordonator al unui adăpost destinat victimelor traficului de persoane, aparținând la rândul lor unor organizații ca AIDRom, ANITP, LADO, ADPARE și Universitatea Babeș-Bolyai. Schimbarea de la victimele traficului la profesioniști din prima linie a avut un oarecare impact implicit și asupra metodologiei folosite, așa încât am modificat întrebările interviului schimbându-le la persoana a treia plural și am adăugat și întrebările din

chestionar. Ghidul de interviu modificat este atașat raportului în anexa 1. Interlocutorii noștri au fost rugați să se concentreze pe victimele traficului sexual din țări terțe cu care au interacționat în mod direct și să descrie situația/caracteristicile lor cât mai bine cu putință. Desigur, informațiile obținute în acest fel sunt relativ fragmentate sau în anumite cazuri inexistente pentru că participanții la interviu se bazează pe memoria lor referitoare la niște interacțiuni mai scurte sau mai lungi din trecut. În total am înregistrat informații referitoare la situațiile a 14 victime ale traficului din țări terțe pentru exploatare sexuală în România, detalii care se găsesc la secțiunea Statistici din acest raport.

Metodele calitative aplicate celorlalte două grupuri țintă au constat în 2 workshopuri pentru prestatorii de servicii de suport și interviuri cu 6 angajatori. La workshopurile cu prestatorii de servicii au participat psihoterapeuți, un asistent social, un ofițer de probațiune, un medic reprezentând o organizație pentru drepturile femeilor precum și un reprezentant al unei organizații anti-trafic. Angajatorii intervievați au fost reprezentanți ai unor afaceri din domeniul HORECA – un specialist în resurse umane și un manager de vânzări, coaching – un director executiv, design interior – un manager și un designer, și din vânzări – un manager.

Este important să menționăm o limitare marcantă a cercetării ca urmare a realităților specifice contextului românesc. Dat fiind faptul că o schimbare a surselor de informații și implicit a instrumentelor de cercetare au fost considerate necesare, rezultatele obținute ar putea fi oarecum injust proportionate și ar putea reprezenta mai mult punctul de vedere al prestatorilor de servicii de suport. Cu scopul de a limita măsura asimetriei create, am rugat participanții la interviuri din grupul reprezentanților victimelor traficului din țări terțe să cuantifice și să descrie în detaliu interacțiunea lor cu victimele în limita experiențelor lor. Rezultatele obținute reflectă situația a 14 victime ale traficului din țări terțe, dar, bineînțeles, anumite informații factuale vor fi fragmentate și câteodată inexistente. Într-o măsură similară, pentru a reține informații relevante materializate prin interviurile cu reprezentanții victimelor traficului din țări terțe secțiunea rezultatelor obținute în urma workshopurilor cu prestatorii de servicii de suport a fost extinsă cu două paragrafe cu ideile cele mai importante.

2. Rezultatele exercițiului de cartografiere a informațiilor

Conform celui mai recent raport național despre traficul de persoane realizat de raportorul național, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, formele de exploatare cele mai des întâlnite în România sunt exploatarea sexuală (peste 80%), exploatarea prin muncă și exploatarea prin cerșetorie. (ANITP, 2019, p. 30)¹.

În 2018 numărul total al victimelor traficului de persoane înregistrate în România a fost 497. Dintre acestea 73% sunt femei, din care 67,4% traficate cu scopul exploatării sexuale. În acest an 36,62% dintre victimele traficului sexual au fost minori, 36,42% adulți, iar pentru restul nu este precizată vârsta (ANITP, 2019). În ceea ce privește victimele traficului de persoane, resortisante din țări terțe, există foarte puține date oficiale. Pentru anul 2018, numărul victimelor traficului de persoane din afara României este un cetățean al Republicii Moldova (ANITP, 2019, p. 20)². La această situație contribuie mai mulți factori, printre care, faptul că România este consemnată covârșitor ca o țară de origine sau tranzit și nu de destinație a victimelor traficului din țări terțe, o paradigmă care influențează atât procesul de identificare cât și serviciile de suport oferite. O publicație mai recentă, o analiză scurtă a traficului în ființe umane pentru anul 2019, punctează câteva schimbări intervenite, precum creșterea numărului de victime înregistrate ale traficului cu 28,8%, de la 497 la 698 și menționează un important element de noutate, acela că în 2019 au fost identificate 12 victime ale traficului de persoane originare din afara țării, din care 10 minori (ANITP, 2020)³. Din păcate autorul studiului nu intră în detalii referitoare la aceste victime ale traficului de persoane, deci indicatori ca țara de origine (alte țări membre sau țări din afara UE), sexul, nivelul de educație, tipul de exploatare, toate rămân necunoscute. Raportul GRETA despre situația în România publicat în 2016 arată că în perioada 2011 – 2015 au fost 15 cetățeni străini identificați ca victime ale traficului de persoane în România: 7 din Republica Moldova, 5 din Bangladesh, 1 din Serbia, 1 din Grecia și 1 din Polonia (GRETA, 2016, p. 7)⁴. În același timp, România ca țară de origine se află pe primul loc în privința numărului total de victime ale traficului de persoane înregistrate în Europa, adică 6101 în perioada 2010–2012. Dintre acestea 3230 au fost înregistrate în România (EUROSTAT, 2015, p. 35)⁵. Cele mai recente date statistice, referitoare la perioada 2015 și 2016, plasează România pe primul loc ca țară de origine a traficului de persoane în Uniunea Europeană, cu un număr total de 1511 victime înregistrate, toți cetățeni

¹ ANITP (2019) Raport Național privind evoluția traficului de persoane, în anul 2018 Ministerul Afacerilor Interne Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane.

² ANITP (2019) Raport Național privind evoluția traficului de persoane, în anul 2018 Ministerul Afacerilor Interne Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane.

³ ANITP (2020) Analiză succintă privind victimele privind victimele traficului de persoane în 2019 Ministerul Afacerilor Interne Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane

⁴ GRETA. Report concerning the implementation of the Council or Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Beings by Romania. Accessed May 20, 2020. <https://rm.coe.int/16806a99b1>.

⁵ EUROSTAT (2015) Trafficking in Human Beings. Luxembourg. Accessed May 20, 2020 https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf

români, adică 20% din totalul victimelor traficate în UE înregistrate în această perioadă (EC Migration and Home Affairs, 2018, p. 81)⁶.

Într-un studiu efectuat în 2016 despre situația femeilor victime ale traficului sexual în România, cel mai scăzut nivel de educație al persoanelor intervievate a fost cel de școală gimnazială (8 clase), dar unele au finalizat studii liceale sau urmat, în perioada interviului, studii universitare (GIRL, 2016, p. 15)⁷. Același studiu arată că există o tendință descrescătoare în ceea ce privește numărul de victime recrutate, care s-ar putea datora creșterii și accesibilității materialelor informative de prevenție la nivelul țării. În schimb, vârsta victimelor exploatate sexual scade, în mod special în cazul traficului de persoane intern, ceea ce înseamnă că multe dintre victimele traficate în România sunt minore.

Conform raportului pe anul 2018, județele de reședință ale victimelor traficului de persoane din România sunt, în ordine: Bacău, Dolj, Galați, Călărași, Vrancea, Prahova, Constanța, Sibiu, Bihor și București, reprezentând între 3,6% și 6,4% din totalul victimelor înregistrate în România. În toate aceste județe, cu excepția Sibiului, locul recrutării (de la 3,8% la 7,7%) și al exploatării în traficul intern sunt identice (ANITP, 2019, p. 28)⁸. Aceste cifre indică o concentrare geografică atât a activităților criminale, cât și a vulnerabilității victimelor în aceste regiuni.

Prestatorii de servicii de suport din România

ANITP (Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane) funcționează în cadrul Ministerului Afacerilor Interne ca o echipă multidisciplinară alcătuită din ofițeri de poliție, asistenți sociali, psihologi și sociologi. ANITP este o agenție guvernamentală cu funcția de a asigura coordonarea actorilor anti-traffic, a instituțiilor publice și a organizațiilor neguvernamentale, precum și cea de dezvoltare a politicilor publice și a activităților de prevenire în acest domeniu. Agenția are acoperire națională prin cele 15 centre regionale, structurate pe modelul central. De asemenea, ANITP este reponsabilă în a corobora datele referitoare la fenomenul traficului de persoane (celelalte organizații raportează numărul victimelor către ANITP), îndeplinind astfel rolul de raportor național în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane. Rezultatul activității desfășurate de ANITP este îmbunătățirea constantă a răspunsului anti-traffic bazat pe principiile unei abordări centrate pe nevoile victimelor. Serviciul cel mai direct pe care îl oferă victimelor traficului este consilierea juridică și asistența directă pe parcursul procesului juridic.

IGI (Inspectoratul General pentru Imigrări) este o structură specializată al administrației publice centrale și este coordonată de Ministerul Afacerilor Interne. Este instituția responsabilă

⁶ European Commission – Migration and Home Affairs (2018) Data Collection on Trafficking in Human Beings in the EU. Final Report. Lancaster University, European Union, doi:10.2837/193237

⁷ GIRL – Gender Interventions for the Rights and Liberties of Women and Girls Victims of Trafficking for Sexual Exploitation – 2016 Trafficking for Sexual Exploitation of Romanian Women. A Qualitative Research in Romania, Italy and Spain. Project Report

⁸ ANITP (2019) Raport Național privind evoluția traficului de persoane, în anul 2018 Ministerul Afacerilor Interne Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane.

pentru toate cele șase centre regionale de proceduri și cazare pentru solicitanții de azil, centrele de cazare pentru străinii luați în custodie publică, precum și al structurilor la nivel județean. Pentru migranți și solicitanți de azil personalul IGI reprezintă prima întâlnire reală cu autoritățile române (după poliția de frontieră), care au posibilitatea de a identifica victimele traficului de persoane.

DGASPC (Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului) are rolul de a asigura la nivel județean implementarea politicilor și a strategiilor asistenței sociale în domeniul protecției copilului, al familiei, al persoanelor singure, al vârstnicilor, al persoanelor cu dizabilități sau al altor persoane aflate în dificultate.

AIDRom (Asociația Ecumenică a Bisericilor din România) este o organizație neguvernamentală activă în domeniul migrației. Are acoperire națională prin centrele regionale situate în vecinătatea centrelor pentru solicitanții de azil conduse de IGI, iar în Timișoara administrează un centru destinat solicitanților de azil, categorii vulnerabile. Oferă servicii de asistență socială prin consiliere și grupuri de suport pentru persoane vulnerabile și victimele traficului de ființe umane. Un obiectiv important urmărit de activitatea AIDRom este prevenirea traficului de persoane în rândul migranților.

ADPARE (Asociația pentru Dezvoltarea Practicilor Alternative de Reintegrare și Educație) este o organizație neguvernamentală independentă din București care este considerată de profesioniști ca model de bune practici în domeniul suportului oferit victimelor traficului de persoane. Are o paletă variată de servicii de suport de la cazare, consiliere psiho-socială și juridică, suport material, până la programe de integrare pe piața muncii. ADPARE răspunde atât victimelor cetățeni români cât și victimelor cetățeni străini exploatați în România.

JRS România (Serviciul Jezuit pentru Refugiați) este o organizație internațională a bisericii catolice care oferă servicii în domeniul protecției drepturilor omului pentru migranți și refugiați. Are centre regionale concentrându-se în locații unde populațiile de resortisanți din țări terțe și refugiați sunt relative numeroase (București, centrele IGI pentru solicitanții de azil). JRS oferă o mare varietate de servicii de la cazare la consiliere psihosocială și juridică, la suport material, și activități de întărire a comunităților, etc.

Prestatorii de servicii de suport de la nivel local – județul Cluj

DGASPC (Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului – sucursala județeană Cluj) este instituția de stat care administrează singurul centru rezidențial dedicat victimelor traficului de persoane. Acesta este localizat în orașul Câmpia Turzii și deservește victimele traficului de persoane în vârstă de până la 26 ani, având o capacitate de 10 locuri, completând cele 12 locuri dedicate femeilor și copiilor victime ale violenței domestice. Este finanțat de către Consiliul Județean și deservește beneficiarii de pe raza județului Cluj.

DASM (Direcția de Asistență Socială și Medicală) este o instituție publică în subordinea administrației publice a orașului Cluj-Napoca. Deși nu oferă servicii destinate în mod specific victimelor traficului de persoane, asigură servicii de consiliere psihosocială, juridică, precum și suport material și medical victimelor violenței de gen (printre altele).

Artemis (Asociația Femeilor Împotriva Violenței) este o organizație neguvernamentală cu o experiență îndelungată în oferirea de suport pentru victimele traficului de persoane. În trecut administra un adăpost dedicat victimelor, dar acest serviciu nu mai este disponibil. În prezent oferă consiliere psihosocială și juridică, precum și programe de integrare pe piața muncii dedicate victimelor violenței domestice.

Asociația Lumea ca Lumea Cluj – o organizație neguvernamentală de la nivel local, care are servicii dedicate victimelor violenței domestice similare cu cele ale Asociației Artemis.

LADO (Liga Apărării Drepturilor Omului – sucursala Cluj) este Centrul Regional de Integrare desemnat oficial pentru implementarea programelor de integrare finanțate de stat pentru refugiații relocați în Transilvania, referiți de obicei de către IGI. Organizația oferă o varietate de servicii de suport pentru susținerea integrării refugiaților și resortisanților din țări terțe, de la cursuri de limba română, la orientare culturală, consiliere juridică și asistență în căutarea unui loc de muncă străinilor (refugiați, studenți, muncitori sau membrii de familie). Serviciile de suport ale LADO nu se focusează în mod specific pe victimele traficului de persoane.

- IGI Regional Centres for Procedures and Accommodation for Asylum Seekers.

- Regional Integration Centres established under AMIF-funded projects and run by NGOs. Projects on integration are divided in 5 regions, as shown on the map.

Harta arată amplasarea celor 6 centre regionale pentru solicitanții de azil ale IGI, precum și zona de acoperire a fiecărui Centru Regional de Integrare. LADO implementează programul de integrare pentru refugiații și resortisanții din țări terțe din zona verde închis.⁹

În ultimii 3 ani piața muncii din România a prezentat tendințe după cum urmează. La sfârșitul lunii martie 2020 rata șomajului a fost de 2,95% (ANOFM, 2020)¹⁰. Potrivit registrului forței de muncă, în 2017, populația angajată a fost în număr de 8317600 de persoane, din care 5223800

⁹ Voicu, B., Deliu, A., Tomescu, C., & Neagu, A. (2018). An assessment of pathways to integration. Executive Summary <https://ec.europa.eu/migrant-integration/library/doc/refugees-in-romania-2018-an-assessment-of-pathways-to-integration-executive-summary>

¹⁰ ANOFM statistics https://www.anofm.ro/upload/12520/BI_MARTIE_2020.pdf

salariați. Cele mai importante sectoare ale economiei, pe baza participării forței de muncă au fost sectorul de servicii cu 3241700 angajați, în timp ce 1857700 persoane erau încadrate în industrie și în construcții. Un număr semnificativ de persoane (124400) au fost angajate în sectorul agricol, silvic și pescăresc (WhomeN, 2018, p. 46)¹¹. Aceste sectoare însă prezintă o tendință descrescătoare. În ceea ce privește previziunile despre evoluția locurilor de muncă în viitor, se anticipează că cererea de resurse umane se va manifesta în primul rând în sectorul de sănătate (datorită emigrării forței de muncă), precum și în sectorul industrial, în construcții și HORECA (Skills Panorama Romania)¹². În vederea creării unei rețele în cadrul acestui proiect am contactat diferite organizații, printre care Camera de Comerț și Industrie Cluj și Asociația Femeilor de Afaceri, precum și 6 companii care ar putea fi potențialii angajatori ai victimelor traficului de persoane din țări terțe din sectoarele HORECA, industriile creative, coaching sau distribuția produselor cosmetice. Cele mai importante abilități care li se cer angajaților sunt deschiderea către a învăța, angajamentul ferm pe termen lung, cunoașterea limbilor străine, competențele digitale și reziliența în situații de stress.

---

¹¹ WhomeN (2018) Qualitative Study on Training Needs of Women at Risk of Social Exclusion. Project publication

¹² <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/countries/romania>

3. Rezultatele interviurilor cu reprezentanții femeilor victime ale traficului de persoane din țări terțe

Dificultățile pe care le întâmpină femeile victime ale traficului de persoane din țări terțe în România sunt determinate în primul rând de condițiile personale, și, în al doilea rând, de categoria socială din care fac parte pe baza statutului legal. În România, persoanele care provin din afara Uniunii Europene sunt împărțite în două categorii majore:

Resortisanți ai țărilor terțe (RTT), care pot fi persoane care beneficiază de permis de muncă în România, vize de studiu sau sunt membrii de familie ai unor cetățeni români. Majoritatea străinilor care vin din țări din afara UE fac parte din această categorie. În ultima perioadă permisele de muncă s-au eliberat în număr sporit datorită activității agențiilor de recrutare internaționale și lipsei de forță de muncă internă. Atât permisele de muncă, cât și vizele de studiu sunt valabile pe perioada de activitate declarată, mai precis, în cazul concedierii unei persoane care beneficiază de permis de muncă, aceasta are la dispoziție o perioadă de 90 de zile în care își poate găsi un angajator nou (în caz contrar, la expirarea acestei perioade trebuie să părăsească România), sau, în cazul studenților, permisul de ședere este eliberat pe perioada contractului de studiu cu universitatea. Pentru aceste persoane există anumite limite impuse participării lor pe piața muncii: studenții pot lucra doar cu normă redusă, iar angajatorii sunt obligați prin lege să parcurgă un proces costisitor și relativ alambicat pentru a obține un permis de muncă unui angajat RTT.

Beneficiarii de protecție internațională (BPI) sunt indivizi care au trecut prin procesul de solicitare de azil și li s-a oferit statutul de refugiat. Din momentul obținerii acestui statut, refugiații sunt referiți celor 11 Centre Regionale de Integrare, create prin proiecte finanțate de AMIF și administrate de ONG-uri, unde li se oferă oportunitatea de a participa în programe de integrare, respectiv pot beneficia de alte tipuri de asistență socială. Statutul de refugiat conferă drepturi aproape identice cu cele de care beneficiază cetățenii români, cu câteva excepții (de ex. dreptul la vot), iar refugiaților stabiliți li se acordă prin lege accesul la sistemul de sănătate, servicii sociale, piața muncii, etc. în aceeași măsură ca cetățenilor români. Prin urmare, dificultățile întâmpinate de această categorie provin mai degrabă din practica accesării acestor sisteme și lipsa pregătirii/resurselor la nivel de implementare, decât din alte cauze.

Înainte de a vorbi de dificultățile pe care le întâmpină victimele traficului de persoane din țări terțe, există și un alt aspect care trebuie clarificat, mai precis faptul că realitatea victimelor de acest tip foarte rar se încadrează perfect în aceste categorii teoretice, ci mai degrabă, așa cum reiese și din interviurile noastre, există o suprapunere parțială între categorii. De exemplu, traficul de persoane pentru exploatare prin muncă în anumite cazuri generează aspecte de abuz sexual atât de pregnante, încât limita dintre exploatarea prin muncă și cea sexuală se pierde. La fel, mai ales în cazul căsătoriilor aranjate sau a căsătoriilor de conveniență fenomenul exploatării sexuale se suprapune cu cel de violență domestică, rezultând o situație cu adevărat complexă și greu de abordat. Trebuie să recunoaștem că neputința abordării directe ale acestor situații se datorează în mare parte lipsei de vizibilitate a fenomenului și a

numărului relativ mic al victimelor identificate (în 2018, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane a înregistrat 1 victimă străină a traficului, iar în anul 2019, 12), respectiv paradigmei de lucru generale, în care România figurează doar ca țară de origine sau de tranzit pentru victimele traficului de exploatare sexuală.

Țara de proveniență impactează major dificultățile și nevoile victimelor traficului de persoane, prin urmare există un consens general în rândul profesioniștilor legat de faptul că migranții/victimele din Republica Moldova (țară vecină cu număr mare de vorbitori de limba română) ar trebui să formeze o categorie aparte în cadrul migranților din România, deoarece moldovenii vorbesc un dialect al limbii române și au legături cultural-istorice strânse cu țara noastră.

Odată stabilite aceste puncte de referință, dificultățile întâmpinate de femeile victime ale traficului de persoane din țări terțe pot fi structurate și evaluate mai exact în vederea dezvoltării unui program de integrare și recuperare mai eficient.

Reprezentanții victimelor traficului de persoane din țări terțe, adică profesioniștii din prima linie intervievați în această fază a proiectului, care lucrează direct cu victimele, au căzut toți de acord asupra faptului că dificultățile întâmpinate de femeile victime ale traficului de ființe umane își au originea atât în profilul de persoană traumatizată, cât și în calitatea de străin nou sosit în țară. Severitatea și complexitatea traumei deja existente determină dorința de implicare în acțiunea pentru schimbarea situației lor și în a cere/accepta ajutor. Multe dintre victime suferă de forme mai mult sau mai puțin severe de anxietate, atacuri de panică, altele prezintă simptome ale sindromului PTSD, iar cazurile cele mai severe – conform observațiilor profesioniștilor – suferă de diferite forme ale sindromului Stockholm, în care nici măcar nu-și dau seama că sunt/au fost expuse unor forme de abuzuri și sunt dependente emoțional de traficanții lor. Categoria din urmă în particular necesită un proces îndelungat de consiliere înainte de a se putea integra pe piața muncii. În multiple cazuri, victimele traficului de persoane sunt dependente de substanțe, suferinde de diverse boli, unde primele intervenții, pe lângă cele de stabilizare a stării clientului prin oferirea protecției fizice și a consilierii psihologice, trebuie să cuprindă și servicii medicale însoțite de un plan adecvat de tratament pentru consumul abuziv de substanțe, precum și asistența juridică. Pe de altă parte, cel mai des citat obstacol cu care se confruntă victimele traficului de persoane din țări terțe este bariera lingvistică (excepție sunt femeile din Republica Moldova). Cetățenilor din țări terțe cu vize de studiu li se oferă un an de cursuri intensive de limba română în școlile și universitățile locale, dar cei din restul categoriilor au acces mai limitat la astfel de programe. Motivația de a învăța limba română este influențată și de dorința persoanei de a se stabili în România pe o perioadă mai lungă, și deseori solicitanții de azil, în special în zonele de tranzit, părăsesc țara în mod ilegal pentru a ajunge în alte țări Occidentale. Refugiații relocați, persoanele care plănuiesc să se angajeze în România pe o perioadă mai lungă și membrii de familie ai cetățenilor români sunt cei mai motivați în a învăța limba română. Accesul la cursuri poate fi limitat doar de lipsa timpului liber – de ex. nu există cursuri de seară sau nu este asigurată îngrijirea copiilor cursanților pe durata claselor, prin urmare femeilor care lucrează în timpul obișnuite de lucru sau au copii mici, le este greu să

ajungă la aceste cursuri. Situația lor este îngreunată de organele de stat și autoritățile locale care publică extrem de puține informații în limba engleză, fapt care face imposibilă urmărirea procedurilor administrative banale, cum ar fi achiziționarea unui abonament pentru transportul în comun, accesul la serviciile medicale sau la informațiile fiscale. O altă problemă majoră a femeilor victime ale traficului din țări terțe este lipsa rețelei sociale comunitare de suport. Conform opiniei profesioniștilor, locațiile care dispun de o comunitate de migranți diversă, sunt mai potrivite pentru cei nou-veniți, ceea ce în România se limitează la București și câteva orașe mai mari. Aceste comunități sunt importante mai ales pentru femeile din țări terțe care fie sunt casnice, fie angajate în așa-numitele profesii feminizate, cum ar fi muncile casnice sau de îngrijire la domiciliu, agravându-le izolarea. Unele victime din țări terțe ale traficului de persoane sunt extrem de tinere, cu un nivel scăzut de educație, dar altele, cum ar fi soțiile filipineze sau refugiatele cu diverse grade de educație se pierd în meandrele sistemului de omologare a studiilor sau de acreditare a competențelor profesionale, datorate diferențelor dintre regimurile locale ale profesiilor și cele de proveniență. Din punct de vedere statistic, migranții în general sunt angajați în poziții inferioare față de nivelul lor original de calificare.

Nevoile femeilor victime ale traficului de persoane din țări terțe sunt generate în mod direct de dificultățile descrise mai sus. Înainte de toate, au nevoie de asistență profesională și acces la serviciile sociale pe o perioadă minimă de 6 luni pentru a deveni stabile emoțional, a prelucra cu ajutor profesionist traumele suferite și pentru a recăpăta încrederea de sine. Apoi, au nevoie imediată de cursuri care să le faciliteze comunicarea în limba locală și care sunt programate ținând cont de disponibilitatea și responsabilitățile lor domestice, în mod ideal combinate cu formarea profesională. Orientarea culturală este la fel de importantă, fie prin intermediul unor cursuri formale, fie prin intermediul unor situații de relaționare a victimelor cu cetățenii locali. Profesioniștii intervievați susțin că persoanele care solicită azil teoretic sunt informate în cursul procedurilor despre drepturile pe care le au, dar în practică ar avea nevoie de mai multe instruire practică și asistență directă pentru a naviga cu succes în labirintul instituțional românesc. Pentru o integrare fericită în societatea-gazdă, atât instituțiile locale și de stat de sănătate, de asigurare, de angajare, administrative ș.a.m.d., cât și actorii din sectorul privat (angajatorii) ar trebui să fie mai informați și interesați de dificultățile și nevoile migranților/refugiaților, respectiv să cunoască cadrul legal care se referă la aceștia.

În general, femeile victime ale traficului de persoane nu-și cunosc drepturile și nici serviciile pe care le-ar putea accesa. Solicitanții de azil și refugiații de obicei se adresează organizațiilor care au implementat programele de integrare și care au posibilități relativ limitate, alte categorii de RTT, în lipsa altor posibilități, sunt nevoiți să se adreseze ambasadelor sau consulatelor țărilor de proveniență. Pentru migranții din anumite țări, cum ar fi Filipine, nici aceasta nu este o soluție fezabilă, cea mai apropiată ambasadă fiind cea de la Budapesta (Ungaria), iar pentru că România nu este stat membru Schengen, practic aceștia nu au acces la ajutorul de urgență de care ar avea nevoie. Victimele traficului de persoane în general știu că dacă vor să scape din situația lor curentă, trebuie să se adreseze poliției, unii poate chiar cunosc numărul de urgență (112), dar o seamă de factori îi împiedică să ceară ajutor, cum ar fi

barierele emoționale, de comunicare (limbă), lipsa încrederii în polițiști, sau simplul fapt că, în România, prostituția este considerată infracțiune administrativă, etc.. Majoritatea intervievaților au admis că ajutorul/consilierea preliminară a presupuselor victime ale traficului de persoane foarte rar rezultă într-o plângere oficială împotriva traficantului. Dacă victimele traficului de persoane sunt înregistrate, pot beneficia de permis de ședere pe perioada desfășurării procedurilor legale, iar prin lege vor dispune de aceleași servicii ca oricare cetățean român. Cu toate acestea, ele nu cunosc furnizorii de servicii de la nivel local care le-ar putea oferi ajutor pe toate planurile de reabilitare, parțial pentru că, în România, serviciile de asistență în cazurile de violență de gen sunt precare și subfinanțate (de ex. în județul Cluj, la momentul de față există un singur adăpost pentru femei cu 12 locuri pentru victime ale violenței), dar și pentru că victimele traficului de persoane din țări terțe trec neobservate, respectiv pentru că serviciile de ajutor oferite de diferitele instituții și organizații active în domeniul migrării și cel al violenței bazată pe gen nu sunt sincronizate. Există câteva excepții remarcabile, cum ar fi ONG-urile ADPARE, Fundația ICAR, Generația Tânără sau Fundația People to People, dar impactul acestora este limitat la aria geografică de acțiune.

În ceea ce privește integrarea femeilor victime ale traficului de persoane din țări terțe pe piața muncii a societății gazdă, nevoile acestora sunt la fel de complexe și variate ca și contextul din care provin. Nevoile cele mai recurente listate de reprezentanții femeilor victime ale traficului de ființe umane din țări terțe sunt următoarele: **Cursuri generale și specifice pentru anumite domenii de învățare a limbii** – lipsa acestora este unul din obstacolele majore în accesarea pieței forței de muncă. Pentru că angajatorii sunt obligați prin lege să-și instruiască angajații (SSM, cazuri de incendii etc.), indiferent de poziția pe care o vor ocupa în cadrul firmei/companiei, iar cei din urmă trebuie să semneze un document de luare la cunoștință în limba română, mulți dintre ei sunt reticenți la angajarea cetățenilor străini, chiar și în cazurile de criză a forței de lucru din orașele mari unde majoritatea migranților și refugiaților tind să se stabilească. În plus, pentru persoanele din țări terțe, care nu au statut de refugiat, sunt documente adiționale de completat pentru a obține avizul de muncă, ceea ce implică alte resurse și cunoștințe juridice referitoare la această categorie specială de angajați. Prin urmare, informarea angajatorilor despre aceste proceduri speciale de angajare a persoanelor RTT ar fi benefic ambelor părți. **Asistența directă în găsirea și păstrarea unui loc de muncă** este esențial, la fel și **suportul emoțional** pentru a evita traumatizarea secundară, **cunoașterea sistemului românesc de profesii și calificare, a metodelor de căutare al unui loc de muncă**, inclusiv cel de compunere al unui **CV** și formularea unei **scrisori de intenție, pregătirea pentru un interviu** offline sau online, **cunoașterea culturii organizaționale** și consultarea fișelor de post pentru a **gestiona posibilele conflicte de lucru**. Persoanele din țări terțe trebuie informate despre **legislația muncii din România, drepturile angajatului, taxele**, drepturile conferite de **concediul postnatal** și **beneficiile statutului de șomer, procedurile de concediere** etc. pentru a se putea apăra în fața practicilor de exploatare ilegală. O parte dintre aceste responsabilități pot fi asumate de către angajator, aceștia oricum fiind nevoiți să se informeze despre specificul mediului cultural de proveniență și al experienței din trecut al angajatului pentru a crea un

mediu de lucru mai primitiv. **Gestionarea expectanțelor** de către migranți și refugiați legate de angajarea lor este de asemenea un factor important. Dacă provin din medii culturale în care norma este cea a familiei cu un singur venit, va fi dificil pentru ei să înțeleagă că într-o zonă urbană de ex. nu le va ajunge un singur venit de bucătar pentru susținerea întregii familii. Discriminarea din zona accesului la locuințe și chirii poate agrava această situație. De asemenea, atâta timp cât **competențele și calificările** nu sunt atestate oficial, persoanele din țări terțe vor avea acces doar la locurile de muncă prost plătite, cele din sectorul HORECA și ocupațiile domestice, care la rândul lor vor genera venituri mici, care adesea se dovedesc a fi instabile și insuficiente pentru a acoperi costurile traiului de pe o zi pe alta, și, cu atât mai puțin, să facă economii sau să trimită bani membrilor de familie dependenți în țara de origine. Riscul dezamăgirii este destul de mare, prin urmare ambele categorii, migranții și refugiații pot ajunge să se simtă blocați într-o situație nedorită, fără ieșire. În experiența profesioniștilor, **desfășurarea activităților independente** poate înlătura o parte din capcanele statutului de angajat, dar e de dorit să se țină cont de faptul că antreprenoriatul presupune un nivel ridicat de reziliență și adaptabilitate, o perioadă adiacentă de formare și aprofundare a procedurilor de inițiere a unei afaceri, și, înainte de toate, o investiție primară, considerabil mai mare decât cea de care are nevoie un angajat (e suficient doar să ținem cont de cheltuieli și taxe). Motiv pentru care câțiva dintre profesioniști au recomandat **asistență financiară** pentru perioada de început. Competențe specifice anumitor ocupații sunt de asemenea de mare folos. **Instruirea la locul de muncă** de către angajator este opțiunea preferată, pentru că este varianta cea mai practică și specifică, în timp ce formarea profesională oferită exclusiv în limba română de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este condiționată de un anumit nivel educațional, de obicei 8 clase absolvite. **Cunoștințele digitale generale**, precum utilizarea unui computer sau al unui smartphone, au fost menționate ca și cerințe, la fel și utilizarea de către angajați a unor programe specifice de calculator.

Ținând cont de faptul că femeile victime ale traficului de persoane din țări terțe în România prezintă o varietate atât de mare în termeni de proveniență, mediu cultural de origine, statut legal, nivel de traumă și experiențe de violență pe gen, se recomandă pe deoparte înglobarea opiniilor acestor persoane, pe de altă parte menținerea principiului de aplicare al unui grad de flexibilitate în cursul fazei de elaborare și implementare a Programului de Recuperare și Integrare adresat acestei categorii.

4. Rezultatele workshopurilor cu prestatorii de servicii

În ceea ce privește drepturile femeilor victime ale traficului de persoane la nivel național și la nivel european participanții la workshop au afirmat că „există diferite programe în România care pot fi accesate pe întreg teritoriul țării, care funcționează pe baza Legii nr. 678.” Legea nr. 678, adoptată de parlamentul României în 2001, reglementează activitățile legate de prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și măsurile de protecție și asistență socială destinate victimelor traficului de persoane. Legea precizează că traficul de persoane „constituie o violare a drepturilor persoanei și atingere a demnității și integrității acesteia” (Legea 678/2001/1). În conformitate cu articolul 6(1) din această lege, Ministerul Muncii și a Solidarității Sociale va dezvolta și aplica atât la nivel central, cât și la nivel teritorial măsuri speciale pentru integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile sau cu risc ridicat de a fi traficate, în special a femeilor din zonele defavorizate și a persoanelor marginalizate social. De asemenea, legea stipulează că Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este responsabilă pentru dezvoltarea unor „programe de informare privind piața muncii și drepturile angajatorilor, programe de formare profesională precum și de informare a agenților economici pentru angajarea acestora cu prioritate.” (Legea nr. 678, Art. 6(2)). Ministerul Muncii și a Solidarității Sociale împreună cu Ministerul Finanțelor Publice studiază posibilitatea dezvoltării unor inițiative care să stimuleze companiile în angajarea persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate și a victimelor traficului, care au absolvit cursuri de formare profesională (Legea nr. 678, Art 6(3)).

Profioniștii participanți, prestatori de servicii sociale afirmă că victimele traficului de persoane au dreptul la cazare în adăpost timp de 6 luni de la înregistrare. Asemenea locații (în număr de 5 în 2018) există în toată țara, unde, pe perioada șederii lor, identitatea victimelor este protejată și beneficiază de servicii de bază cum ar fi asistență medicală, consiliere psihologică, ajutor financiar, ajutor material, consiliere/asistență juridică, reintegrare școlară, consiliere profesională și reintegrare în muncă. Un alt serviciu la dispoziția victimelor este o linie telefonică gratuită unde pot apela între orele 8-16, și pot sesiza anonim cazuri de trafic de persoane pentru exploatare sexuală, prin muncă, pentru organe, etc. Participanții la workshop nu au cunoștință de disparități între drepturile și serviciile oferite femeilor victime ale traficului sexual la nivel european comparativ cu cel local.

Profioniștii participanți au identificat lipsa educației sexuale și emoționale ca factori cheie care contribuie la numărul mare de victime ale traficului de persoane din România. Mulți copii nu știu cum să identifice emoțiile pe care le resimt sau cum să folosească instrumente adecvate pentru a le adresa. Mai mult, violența în familie și dependența de alcool și alte substanțe augmentează vulnerabilitatea copiilor. Ideile stereotipice, cum ar fi „prostituția este cea mai veche profesie din lume”, afectează atitudinea față de acest fenomen. La fel, așteptările stereotipice legate de familia tradițională, în special rolurile de gen și rolul femeilor în familie, cresc vulnerabilitatea grupurilor și victimelor la risc de a fi traficate. De exemplu multe femei în cauză nu identifică corect situația în care se află drept trafic de persoane; se

învinovăţesc singure pentru postura în care se găsesc, sentiment care adesea este exacerbă de metodele de recrutare care le dau o senzaţie falsă de autonomie.

În privinţa dificultăţilor profesioniştilor de a ajunge să implice victimele femeii ale traficului de persoane au subliniat că familia joacă un rol cheie. Specialiştili afirmă că este important de înţeles de unde vin aceste persoane, care este trecutul lor şi cum au ajuns în această situaţie. Aceste informaţii determină anumite aspecte ale asistenţei oferite persoanelor traficate, care trebuie să fie bazat întotdeauna pe un plan individual de recuperare. Prietenii sau familia ar putea să descurajeze victima de la a cere ajutor datorită stigmatizării sociale şi a presiunii rezultate în anturajul lor. Aceste persoane le-ar putea învinovăţi pentru situaţia în care au ajuns – pot fi văzute ca infractori, nu ca victime.

Sistemul de suport instituţional românesc nu este pregătit pentru a oferi suport substanţial victimei, astfel acestea rămân cu multe nevoi neadresate.

Profesioniştili sunt de părere că a aborda victimele traficului de persoane nu este doar dificil, ci, în majoritatea cazurilor, de-a dreptul imposibil. Un participant afirmă că persoanele care apelează la ajutorul lor sunt: (1) deja ieşite din situaţie şi care au un sistem de suport deja dezvoltat sau, (2) au fost victime ale violenţei domestice, şi care doar la insistenţa prietenilor au mers la terapie, dar şi-au abandonat tratamentul. Multe femei din medii toxice vin la terapie doar pentru o perioadă scurtă, 1-2 ore pe săptămână, după care se întorc în mediul toxic de unde provin. Această dinamică ajunge să le descurajeze, indiferent de cât progresează în şedinţele de terapie. Este nevoie de un angajament susţinut pe termen lung, într-un spaţiu sigur şi cu certitudinea că victima nu va trebui să se reîntoarcă în acelaşi mediu toxic. Una dintre provocările majore din acest domeniu este că victimele nu se identifică ca atare. De exemplu în cazul unui traficant bărbat şi o femeie de 18 ani, exploatată sexual, bărbatul o folosea atât în interes propriu cât şi pentru servicii către clienţi. În astfel de situaţii traficantul vede femeia ca pe un produs şi are o perspectivă mercantilă asupra situaţiei. Justificarea este de obicei una economică şi presupune un control emoţional susţinut (nu neapărat sau exclusiv fizic). Dacă controlul emoţional este singura sau metoda dominantă de control, adesea este mai greu de înţeles şi de acceptat pentru femeile victime faptul că ele sunt într-adevăr victime ale traficului de persoane. Situaţia devine şi mai complexă atunci când dezvoltă o legătură afectivă cu traficantul lor.

Pentru a adresa aceste situaţii complexe şi provocările specifice domeniului ar trebui să se adopte o perspectivă integratoare în procesul de asistenţă a victimelor. La acest subiect unul dintre participanţi a comentat următoarele: „nu are rost să urmeze psihoterapie, dacă nu beneficiază de un sistem de suport”, situaţie exacerbată de faptul că victimele abuzului tind să fie dependente de abuzatorii lor, ceea ce creşte probabilitatea ca ele să se întoarcă la aceştia. Un profesionist a declarat că au întâmpinat greutăţi în a oferi servicii de educaţie sexuală, prevenţie sau simplă distribuire de produse igienico-sanitare femeilor din anumite grupuri minoritare. Ei au concluzionat că în acest caz barierele au fost de ordinul convingerilor religioase ale femeilor în cauză. Educaţia sexuală lipseşte în România preponderent datorită aceluiaşi cauze.

Un alt tip de provocare care s-a conturat în cadrul discuțiilor este faptul că victimele traficului de persoane tind să refuze participarea la traininguri sau terapie, și că, în afară de ajutor financiar, ele nu sunt receptive la serviciile oferite. Convingerea românească conform căreia „dacă îmi dai ceva, îți voi fi datoare” și invers, poate explica parțial motivele pentru care victimele traficului de persoane din România acceptă mai puțin asistența oferită. Victimele abuzului în general prezintă o atitudine de neajutorare, datorită căreia li se pare de neconceput că ar putea schimba situația în care se află, ceea ce le oprește în mod efectiv de la a cere ajutor.

Unul dintre riscurile cele mai mari în procesul de asistență a victimelor traficului de persoane este lipsa de asigurare a separării complete a victimei de situația de trafic, acestea fiind expuse la risc crescut de represalii și retrafficare, mai mult decât înainte de a beneficia de orice serviciu de suport. Un alt risc identificat este mentalitatea și atitudinile ancorate în specificul cultural al mediului de proveniență, concret ideea obiectificării („femeile sunt accesorii”) și alte modalități de etichetare, care contribuie la revictimizarea persoanelor traficate.

Un participant a relatat o întâmplare din perioada în care era în căutare de loc de muncă în domeniul protecției copilului. A descoperit că peste 60% dintre părinți nu cunosc legislația de bază referitoare la drepturile copilului. Considera că este un exemplu relevant pentru măsura în care populația este lipsită de informație în domeniul drepturilor de bază și al principiilor legale. Astfel putem concluziona că una dintre problemele cu care se confruntă specialiștii în munca lor este lipsa cunoașterii propriilor drepturi de către populație. O altă provocare din acest domeniu este lipsa abordării integrative a problemei în modul de funcționare a sistemului juridic. Este nevoie de o mai bună comunicare între sectoare și departamente – juridic, psihologic, servicii sociale etc. – pentru a adresa provocările implicite în asistența victimelor traficului de persoane. De asemenea, există anumite instrumente legale în România, care îngreunează părăsirea industriei sexuale. În timp ce multe țări, cum ar fi Norvegia sau Suedia, penalizează cumpărătorul de servicii sexuale, legea românească pedepsește oferirea de servicii sexuale. Din cauză că „vânzarea de sex” este o infracțiune în România, victimele traficului sexual ar putea fi puse, teoretic, în categoria infractorilor și amendate. Situația în sine ridică obstacole importante în fața disponibilității victimelor de a sesiza autoritățile sau de a apela la ajutor. Mai mult, femeile victime ale traficului de persoane adesea întâlnesc atitudini discriminatorii din partea agenților de poliție sau altor reprezentanți ai autorităților. Un participant a afirmat că este mare nevoie de programe de formare, cum ar fi cursurile de sensibilizare pentru agenții de poliție care vin în contact cu astfel de cazuri în mod regulat.

Participanții la workshopurile organizate nu au putut relata povești de succes din experiența lor în lucrul cu victimele traficului de persoane în România. În schimb unul dintre ei a menționat că în Islanda există o organizație care oferă asistență victimelor abuzului, care a fost fondată și este condusă de persoane care au trecut ele însele prin experiența de abuz. Organizația oferă grupuri de suport, terapie, consiliere juridică și o linie gratuită de telefon. Prin exemplificarea transformării din victimă în învingătoare a abuzului – este un model de bune practici în acest domeniu.

În completarea informațiilor prelevate din discuțiile cu profesioniștii prestatori de servicii sociale câteva informații relevante legate de asistarea victimelor traficului de persoane ne-au parvenit prin intermediul interviurilor realizate cu reprezentanții victimelor traficului de persoane din țări terțe. Municipiul Cluj-Napoca este situat în centrul Transilvaniei, la aproximativ 200 de km distanță de cea mai apropiată frontieră a țării, așa că prezența solicitanților de azil sau a refugiaților nu este semnificativă. Așa cum am prezentat la rezultatele obținute din cartografierea informațiilor, în Cluj există un Centru Regional de Integrare destinat refugiaților relocați și referiți de către Inspectoratul General pentru Imigrări în majoritatea cazurilor de la Centrul Regional de Cazare și Proceduri pentru Solicitanții de Azil de la Șomcuta Mare. De asemenea, orașul este al doilea centru universitar din România cu o faimoasă universitate de medicină și farmacie, care găzduiește în mod tradițional relativ mulți studenți străini – unii din alte țări membre UE ca Germania, Franța, Suedia sau Grecia, iar alții din țări arabe și africane. Sectorul IT este unul dintre sectoarele de bază al economiei locale, care datorită legăturilor de afaceri din străinătate contribuie atât la diversitatea cosmopolită al profilului orașului cât și la creșterea costului vieții mult deasupra nivelului mediu pe țară. În consecință în Cluj-Napoca, populația originară din țări terțe, refugiații, studenții sau muncitorii sunt mai degrabă rezidenți pe termen lung ai orașului și sunt mai puțin afectați de instabilitatea situațiilor lor decât cei aflați în locații din proximitatea frontierelor. Un alt aspect specific este numărul mare de studenți străini și numărul crescând al muncitorilor sezonieri din țări în afara UE. În experiența profesioniștilor de la nivel local situațiile cele mai disperate se întâlnesc atunci când expiră vizele de studii sau de lucru, iar ei încep să caute forme legale de a-și prelungi șederea. De obicei, în acest moment aplică pentru azil, dar statutul de refugiat le este acordat doar în cazuri rare. Faptul că în Cluj-Napoca există un număr relativ mare de străini din țări terțe care nu sunt refugiați și accesul cărora la piața muncii în România este limitat prin lege, are implicații majore pentru dezvoltarea unui program adecvat pentru integrarea lor.

Profesioniștii intervievați au ținut să atragă atenția asupra unei alte probleme legate de oferirea de servicii suport pentru victimele traficului de persoane din țări terțe, anume că există o multitudine de structuri și provizii care reglementează serviciile dedicate victimelor traficului de persoane, care duc la o lipsă de coordonare și la situația în care instituțiile în sine nu sunt conștiente de rolul lor în activitatea împotriva traficului de persoane. Un exemplu în această privință este situația adăposturilor de stat finanțate de consiliile județene (DGASPC), care limitează accesul beneficiarilor la cei care au acte de identitate cu domiciliul pe raza județului. Au existat cazuri când unei femei refugiate i-a fost refuzată cererea pentru că documentul ei de identitate preciza reședința și nu domiciliul pe raza județului respectiv. În cazul resortisanților cu alt statut legal o situație similară poate deveni un obstacol insurmontabil, care poate fi depășit doar de o organizație cu criterii de eligibilitate mult mai flexibile.

5. Rezultatele interviurilor cu angajatorii

Angajatorii pe care i-am interviuat au fost de acord că la momentul actual există un deficit generalizat de forță de muncă. Au menționat locuri de muncă neocupate în sectoarele lor, adică HORECA, industria frumuseții, industriei creative și coaching și relatau cu regret neputința lor de a găsi angajați „buni”. Deși nu a fost concret articulat, în interpretarea participanților, un angajat bun ar fi unul care își asumă un angajament pe termen lung, loial și care are o deschidere generalizată spre a învăța lucruri noi. Angajatorii au atras atenția că cel mai mare deficit de forță de muncă este la nivelul slujbelor entry-level (pentru începători), deseori pentru muncitori necalificați. Cea mai mare cerere de muncitori este în sectoarele manufacturiere ca de exemplu în fabrici sau industria de mobilă, dar și în companii care angajează lucrători manuali ca mecanici auto, instalatori, electricieni, lucrători în construcții; și toți cunosc angajatori dispuși să angajeze personal necalificat cărora să le ofere calificare la locul de muncă, din cauza imposibilității de a găsi profesioniști. Se caută oameni „cu două mâini și două picioare” spunea unul dintre participanți. În sectorul HORECA există lacune mari în ceea ce privește personalul pentru servit masa(chelner), personalul de la recepții, bucătari și ajutoare de bucătari, etc. În aceste sectoare există și o problemă mai specifică, cea a retenției forței de muncă, o fluctuație excesivă, care, în opinia participanților, se datorează în mare parte fenomenului de emigrare în masă, care determină mulți tineri să-și caute de lucru în străinătate. În experiența acestor angajatori este nevoie și de forță de muncă calificată, de exemplu pentru acoperirea deficitului din sistemul de sănătate, în industriile creative (design interior) sau se caută diriginți de șantier având cunoștințe în construcții. Unul dintre participanți, activi în industria frumuseții afirma că se caută în permanență coafeze, cosmeticiene, manichiuriste chiar și reprezentați vânzări, dar persoanele interesate sunt lipsite de profesionalism.

Angajatorii interviuați au fost în principiu deschiși la ideea angajării victimelor traficului de persoane. În opinia lor, cele mai bune oportunități de angajare pentru acestea erau slujbele entry-level, de unde puteau să se califice mai târziu. Câțiva dintre ei au menționat sectorul HORECA – pornind pentru început de la o activitate back-office și trecând treptat către front-office – dar și serviciile sociale, lucrul cu animalele, profesia de estetician, angajarea într-o fabrică sau ca reprezentant vânzări. Un altul s-a oferit să asiste victimele traficului de persoane în căutarea unui loc de muncă în rețeaua lor de cunoștințe. Cu toate acestea, se pare că pentru angajatori a fost mult mai relevantă și au pus mult mai mare accent pe experiența de victimă a traficului de persoane, decât proveniența dintr-o altă țară/cultură. Astfel au insistat să puncteze niște abilități obligatorii de tip soft-skills considerate esențiale pentru menținerea unui loc de muncă care nu aveau legătură cu condiția de străin. Cei mai mulți au indicat încrederea și stima de sine, loialitatea și puterea de a face față situațiilor stresante. Pe baza acestor considerente unul dintre ei a sugerat că cel mai bine li s-ar potrivi o slujbă entry-level de la o corporație pentru că aceste companii dispun de mult mai multe resurse pentru cursuri de calificare și suport oferit angajaților, inclusiv le pot desemna un mentor în persoana unui

---

coleg. De asemenea, aceste companii sunt mult mai deschise la a angaja o forță de muncă mai diversă în termeni de cultură și naționalitate.

6. Statistici

Toți cei 6 angajatori intervievați pentru acest raport de evaluare a nevoilor au finalizat studii superioare. Marea majoritate dintre ei, 66, 67% nu au putut răspunde la întrebările legate de nivelul șomajului la nivel național sau în cazul femeilor. Cei doi care au răspuns s-au situat la poluri opuse, unul dintre ei considerând că nivelul șomajului este de 1%, iar celălalt de 30%. Nici un angajator nu a avut informații referitoare la nivelul șomajului în rândul femeilor (ceea ce este de înțeles dat fiind faptul că statisticile naționale de șomaj nu sunt defalcate pe sexe). Fiecare a localizat cele mai înalte rate ale șomajului în alte regiuni ale țării, ori în sudul țării (2) ori în Moldova (2) sau în orașul Hunedoara. În privința celor mai importante sectoare economice din țară majoritatea respondenților, 66,67% au fost de acord că sectorul IT și cel manufacturier se numărau printre acestea, în timp ce doi participanți au inclus domeniul HORECA și industriile creative. Sistemul de sănătate, farmaciile, agricultura și sectorul de servicii au fost menționate fiecare o dată. În ceea ce privește abilitățile esențiale ale unui angajat, respondeții chestionarului s-au concentrat pe deprinderile de tip soft-skills, cu jumătate dintre ei exprimând prin diferite cuvinte ideea angajamentului ferm, dar și capacitatea de a găsi soluții (4) sau colaborarea în echipă (2) au fost alegeri populare, pe când flexibilitatea, abilitățile de management și cunoașterea limbilor străine au primit câte o mențiune. Participanții la cercetare au opinii foarte diverse legate de oportunitățile de angajare pe piața muncii. Locurile de muncă din domeniul manufacturier (4) sunt cele mai des semnalate, urmate de sectorul IT (3), domeniul HORECA (2), industria frumuseții (2), iar sectorul public, domeniile de securitate, învățământ și vânzări sunt o singură dată indicate ca sectoare cu nevoie mare de angajați. Dat fiind faptul că informațiile despre caracteristicile/situațiile personale și experiența în muncă ale victimelor traficului de persoane din țări terțe ne-au parvenit din surse secundare, acestea sunt relativ fragmentare și de natură empirică, dar cu toate acestea, foarte relevante. Cei 6 profesioniști din prima linie intervievați au relatat interacțiuni cu 14 victime ale traficului de persoane de țări terțe, dintre care 13 au fost femei și o persoană transexuală. Din punctul de vedere al vârstei lor femeile au fost mai degrabă tinere, 4 dintre ele situându-se în intervalul 20-23 ani, una 28 de ani, 3 dintre ele între 20 și 35 de ani. Nu deținem informații referitoare la celelalte victime ale traficului (5), dar știm că au fost tineri adulți și că unul era minor. Țările africane sunt supraprezentate în eșantionul nostru ca și țări de origine: 2 victime au fost din Nigeria, 1 din Zambia și 4 din Eritrea, iar pentru 2 dintre ele interlocutorii noștri și-au amintit doar că au sosit din țări nord africane. Patru victime erau originare din Asia, 3 din Filipine, iar 1 din Thailanda. Toate 4 au fost căsătorite cu cetățeni români și au fost în România de cel mai mult timp (1-3 ani). O victimă a fost originară din Brazilia. Interacțiunile cu victimele africane au fost mult mai scurte (câteva săptămâni – câteva luni), datorită faptului că o bună parte dintre ele au fost solicitanți de azil (4), care au plecat din România la scurt timp după depunerea cererii. O excepție este marcată de cazul unei femei africane mai în vârstă, care a cerut azil după ce îi expirase permisul de ședere eliberat pe baza contractului de studii. Nivelul de educație al victimelor variază de la nivel scăzut de educație pentru puțin mai mult de jumătate din

---

victimele din eșantion (8) la cele cu diploma de licență (5). Pentru restul nu avem date referitoare la acest indicator. Cele mai multe dintre persoanele din grupul nostru țintă sunt necăsătorite (6), dar 4 dintre ele sunt căsătorite cu cetățeni români. În cazul celor 4 victime rămase nu avem date referitoare la starea lor civilă. În privința statutului lor legal, 6 dintre ele au fost solicitanți de azil, 4 au venit în România prin căsătorie, iar 4 au sosit în țară cu vize de lucru. Locurile de reședință ale victimelor din eșantionul nostru reflectă rutele de migrație din România care prezintă o concentrație mai mare în zonele urbane din proximitatea granițelor țării. Astfel, 6 locuiau la București, 5 la Timișoara, 2 în Craiova și 1 în Cluj-Napoca. Datele referitoare la experiența lor în câmpul muncii sunt foarte rare. Tot ce știm este că în general prezintă interes față de a fi angajate, chiar dacă nu au luat decizia definitivă de a rămâne în România. Toate victimele din Africa, cu excepția uneia au avut nivele de educație inferioare și erau relativ tinere fără experiență în muncă, dar femeile din Filipine (3) erau deținătoare de calificări în domeniul IT, HORECA sau de asistent medical. Ele lucrau în locuri de muncă de tip domestic (îngrijitor, femeie de servicii) din cauza calificărilor nerecunoscute oficial.

7. Concluzii

Când se vorbește despre traficul de persoane în general și de cel pentru exploatare sexuală în particular România este plasată de obicei în categoria țărilor de origine – ca fiind țara de unde un număr semnificativ de victime sunt traficate către țările vestice mai bogate – sau a țărilor de tranzit prin care sunt transportate victimele traficului de persoane din alte țări (de ex. Republica Moldova sau Ucraina) către destinațiile lor în vestul Europei. Acest fenomen specific de la intersecția dintre victimele traficului și persoanele din țări terțe exploatate sexual în România a ajuns în atenția organizațiilor specializate doar de puțină vreme, publicul larg fiind și mai puțin informat. Prin urmare persoanele din cele trei grupuri țintă – reprezentanții victimelor traficului de persoane din țări terțe, prestatorii de servicii și potențialii angajatori – care ne-au furnizat informațiile pentru această evaluare a nevoilor au manifestat o abordare exclusiv duală a fenomenului, adică angajatorii și prestatorii de servicii au abordat problema primordial din perspectiva victimei exploatării sexuale, pe când reprezentanții victimelor traficului din țări terțe au tins să prioritizeze nevoile victimelor mai ales pe baza statutului lor legal. Această situație poate fi ușor de înțeles dacă se ia în considerare că profesioniștii din categoria reprezentanți ai victimelor traficului din țări terțe intervievați sunt activi în domeniul migrației și a refugiaților. Capacitatea deja limitată a instituțiilor prestatoare de servicii de suport pentru victimele traficului, de fapt a victimelor violenței de gen în general, deservește în primul rând cetățenii români, în vreme ce organizațiile, care oferă servicii migranților și solicitanților de azil nu lucrează cu un focus particular pe victimele traficului de persoane. Doar câteva organizații neguvernamentale, localizate în spații urbane cu o concentrație mare de locuitori (de ex. ADPARE sau Fundația ICAR) au dat dovadă de destulă flexibilitate pentru a se implica în asistența victimelor traficului provenite din țări terțe. Această stare de fapt are consecințe profunde pentru studiul de față. Pe de o parte, informațiile despre victimele traficului de persoane din țări terțe sunt foarte puține și fragmentate, iar, pe de altă parte, în pofida faptului că legislația permite, personalul din serviciile sociale nu este suficient de instruit și resursele financiare reduse sunt inadecvate pentru abordarea particularităților suportului oferit pentru victimele traficului din țări terțe, rezultând o invizibilitate generalizată a întregului fenomen. Această invizibilitate este evidențiată în mod particular în statistica națională despre traficul de persoane, care menționează doar tangențial victime de alte naționalități (1 în 2018 și 12 în 2019) însă fără a oferi alte tipuri de informații (genul sau țara de origine).

Aceeași fragmentare se face simțită și în abordarea procesului de integrare a victimelor traficului de persoane din țări terțe, așa cum reiese și din rezultatele prelevate în acest studiu de la cele trei grupuri țintă:

Potențialii angajatori sunt în principiu deschiși la ideea oferirii unui loc de muncă pentru victimele traficului de persoane în principal în sectorul HORECA și în manufactură. Angajamentul ferm, de lungă durată, deschiderea către a învăța lucruri noi și capacitatea de gestionare a stresului au fost cele mai des menționate calități ale unui angajat bun. Îngrijorările exprimate de angajatori au fost legate în primul rând de posibila lipsă de încredere și stimă de

sine al angajaţilor cu acest istoric. Soluţiile oferite în acest sens se refereau la posibilitatea de a începe activitatea în locuri relativ protejate de tip back-office de unde se va avansa gradat către poziţii care implică implicare directă cu clienţii; sau la încadrarea în muncă la corporaţii cu resurse mai ample pentru a susţine o tranziţie lentă către integrare (de ex. prin desemnarea unui mentor).

Din perspectiva prestatorilor de servicii modelele de bune practici înseamnă cunoaşterea istoricului personal şi cultural al victimelor, precum şi implicarea victimelor în deciziile referitoare la programul lor de recuperare, pe cât posibil chiar şi în partea de bugetare ca o măsură de empowerment. Profesioniştii implicaţi în mod direct în asistenţa victimelor traficului de persoane recomandă informarea/instruirea mediului profesional despre sensibilităţile specifice oamenilor traumatizaţi şi avertizează că sectorul HORECA în mod particular s-ar putea dovedi un mediu cu foarte multe trigger pentru victimele exploatarei sexuale. În locul lor sugerează forme de activităţi independente ca modalităţi mai directe de empowerment şi integrare pe piaţa muncii.

Reprezentării victimelor traficului de persoane din ţări terţe desemnează bariera de limbă şi o senzaţie generală de instabilitate (izvorât din statutul legal incert, dorinţa de a ajunge în alte ţări membre, etc.) ca fiind cele mai importante obstacole în calea integrării în societatea românească. Managementul orizontului de aşteptare este la fel de esenţial. Locurile de muncă accesibile cer de obicei un nivel scăzut de calificare şi oferă salarii mici, care duc la dificultăţi financiare şi la dezamăgire, în mod special dacă o familie este obişnuită să trăiască dintr-un singur venit. Femeile musulmane căsătorite se văd nevoite să-şi găsească un loc de muncă şi sunt impactate de implicita schimbare a rolurilor de gen. O posibilă soluţie în acest sens este suportul oferit de comunitate, care poate atenua parţial atât impedimentele de limbă cât şi senzaţia de instabilitate. Cu toate acestea, o comunitate strânsă poate să prezinte atât resurse de rezilienţă, cât şi riscuri sociale crescute.

În esenţă profesioniştii sunt de acord că victimele traficului de persoane din ţări terţe exploatare sexual în România constituie un fenomen nou, dar în creştere. Motivele pentru care aceste realităţi nu sunt reflectate în statisticile naţionale sunt legate atât de o oarecare lipsă de pregătire a sistemului de a identifica şi a oferi suport consecvent victimelor din ţări terţe cât şi instabilităţii generalizate ale dorinţei victimelor de a rămâne în ţară şi de a parcurge programul de integrare.

Anexa 1: Ghid de interviu cu reprezentanții victimelor traficului de persoane din țări terțe

Întrebare	Tema
1. <i>Ați putea să ne spuneți în ce capacitate/rol ați întâlnit/lucrat cu victimele traficului de persoane din țări terțe?</i>	Întrebare introductivă
2. <i>Conform experienței dumneavoastră care sunt caracteristicile personale ale victimelor în funcție de vârstă, sex, nivel de educație, stare civilă și statut legal? Care este experiența lor în muncă/profesională?</i>	Indicatori personali
3. <i>Care sunt țările lor de origine?</i>	
4. <i>Unde în România își au reședința?</i>	
5. <i>De cât timp sunt în România?</i>	
6. <i>Cum ați caracteriza viața lor în România? Care sunt dificultățile lor în viața de zi cu zi? Ne puteți da câteva exemple (viața de zi cu zi, accesul la sistemul de sănătate, integrare, limbă, angajare, suport material)?</i>	Dificultățile și nevoile victimelor
7. <i>În experiența dumneavoastră cât de bine cunosc victimele drepturile lor în România? De unde obțin informații despre acestea?</i>	Cunoștințe legate de drepturile lor și de existența serviciilor de care ar putea beneficia
8. <i>Cât de bine cunosc serviciile de suport de care ar putea beneficia?</i>	
9. <i>În experiența dumneavoastră, victimele accesează serviciile de suport și ce fel de experiențe au?</i>	

<p>10. În experiența dumneavoastră care este atitudinea lor față de accesarea serviciilor de suport? Cât de mulțumite sunt?</p>	<p>Nevoile femeilor legate de oferta serviciilor de suport</p>
<p>11. De ce fel de suport au nevoie? Ce fel de servicii le-ar îmbunătăți viața de zi cu zi?</p> <p>Este important să structurați răspunsul la această întrebare ținând cont de faptul că scopul acestui proiect este să contribuie la integrarea pe piața muncii a femeilor victime ale traficului de persoane, pentru a preveni retrafficarea lor și a susține independența financiară.</p> <p>12. Ce fel de susținere ar avea nevoie pentru a obține un loc de muncă mai ușor?</p> <p>13. Care sunt nevoile lor referitoare la încadrarea în muncă?</p> <p>14. Se simt oare destul de calificate pentru a intra pe piața muncii?</p> <p>15. Ce fel de abilități credeți că le-ar ajuta să obțină un loc de muncă?</p>	<p>Nevoile femeilor</p>
<p>16. Ați fi dispus să participați la alte faze din acest proiect?</p> <p>17. Care sunt așteptările dumneavoastră de la proiect?</p>	<p>Întrebare de încheiere</p>
<p>18. Ați dori să adăugați ceva?</p>	